

**Wyrok z dnia 21 marca 1996 r.
III ARN 81/95**

Wynikający z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 109, poz. 470 ze zm.) obowiązek stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej, wydanej z zastosowaniem przepisu prawnego, uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z ustawą i Konstytucją dotyczy także sądu administracyjnego.

Przewodniczący SSN: Janusz Łętowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Adam Józefowicz (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wróbel,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Włodzimierza Skoniecznego, po rozpoznaniu w dniu 21 marca 1996 r. sprawy ze skargi Henryka S. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Cei z dnia 27 maja 1994 r. [...] w przedmiocie opłaty manipulacyjnej dodatkowej, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 1995 r. [...]

- 1) u c h y l i ł zaskarżony wyrok,
- 2) stwierdził nieważność decyzji Prezesa Głównego Urzędu Cei z dnia 27 maja 1994 r., [...] i poprzedzającej ją decyzji Dyrektora Urzędu Celnego w P. z dnia 21 lutego 1994 r., [...],
- 3) zasądził od Prezesa Głównego Urzędu Cei na rzecz Henryka S. kwotę 33 (trzydzieści trzy) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowoadministracyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Dyrektor Urzędu Celnego w P. decyzją z dnia 21 lutego 1994 r. [...] działając na podstawie art. 70 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. - Prawo celne (Dz. U. Nr 75, poz. 445 ze zm.) w związku z § 20 pkt 1 rozporządzenia Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą z dnia 22 sierpnia 1990 r. w sprawie dozoru i kontroli celnej oraz poboru opłat (Dz. U. Nr 61, poz. 357 ze zm.) wymierzył Zakładowi Rolniczo-Przemysłowemu "F. H.S" w S. [...] opłatę manipulacyjną dodatkową za niedostarczenie w terminie do organu celnego towaru (rzepiku ozimego) w kwocie 8.246.000 zł.

Po rozpoznaniu odwołania Zakładu Rolniczo-Przemysłowego "F. H.S." od powyższej decyzji, Prezes Głównego Urzędu Cei decyzją z dnia 27 maja 1994 r. [...] utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W uzasadnieniu swej decyzji Prezes stwierdził, że zgodnie z art. 42 i art. 45 ust. 5 Prawa celnego osoba przewożąca towar celny zobowiązana była dostarczyć towar do urzędu celnego odbiorczego, wskazanego w dokumencie przekazowym. Jednakże strona nie wywiązała się z tego obowiązku. Dlatego - zdaniem Organu Odwoławczego - Dyrektor Urzędu Celnego w P. zasadnie wymierzył opłatę manipulacyjną dodatkową za 30 dni opóźnienia. Ustosunkowując się do zarzutu zawartego w odwołaniu, że przepisy powyższego rozporządzenia są

sprzeczne z Konstytucją i ich zastosowanie w sprawie stanowi działanie bez podstawy prawnej, Prezes Głównego Urzędu Ceł stwierdził, że przepisy te nadal obowiązują, bowiem Trybunał ich nie uchylił.

Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 27 kwietnia 1995 r., [...] oddalił skargę Henryka S., właściciela Zakładu Rolniczo-Przemysłowego "F. H.S." na powyższą decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, że skarżący nie wykonał obowiązku dostarczenia towaru do odprawy celnej w określonym terminie. W związku z tym orzeczenie o wymiarze opłaty manipulacyjnej znajduje uzasadnienie w treści art. 42 i art. 70 ust. 2 pkt 3 Prawa celnego. Trybunał Konstytucyjny orzeczeniem z dnia 1 marca 1994 r. stwierdził, że przepisy § 20 cyt. rozporządzenia wykraczają poza zakres delegacji ustawowej z art. 70 ust. 5 pkt 2 Prawa celnego, a następnie Prezes Trybunału Konstytucyjnego obwieszczeniem z dnia 24 czerwca 1994 r. stwierdził, że powołany § 20 cyt. rozporządzenia utracił moc prawną z dniem 24 czerwca 1994 r.

Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że zaskarżona decyzja wydana została zgodnie z utrwaloną w orzecznictwie administracyjnym zasadą maksymalnego 30 dniowego terminu, w którym organ celny był zobowiązany wydać decyzję o ustaleniu opłaty manipulacyjnej dodatkowej zgodnie z art. 35 k.p.a. w związku z art. 1 ust. 2 Prawa celnego. Ponadto stwierdził, że organy administracji celnej orzekły o opłacie manipulacyjnej dodatkowej przed wejściem w życie obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dniem 24 czerwca 1994 r. o utracie mocy obowiązującej § 20 wymienionego wyżej rozporządzenia. Obwieszczenie to opublikowane zostało 4 lipca 1994 r. i od tej daty weszło w życie. W związku z tym nie dotyczy ono zdarzeń, zaistniałych przed dniem 4 lipca 1994 r. Także nowe rozporządzenie Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą z dnia 25 czerwca 1994 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dozoru i kontroli celnej oraz poboru opłat (Dz. U. Nr 76, poz. 347), opublikowane w dniu 4 lipca 1994 r. od tej daty weszło w życie i nie może dotyczyć zdarzeń zaistniałych przed dniem 4 lipca 1994 r.

Wobec stwierdzenia, że zaskarżona decyzja nie narusza prawa obowiązującego w dniu jej wydania, Naczelny Sąd Administracyjny na zasadzie art. 207 § 5 k.p.a. oddalił skargę.

Od powyższego wyroku wniósł rewizję nadzwyczajną Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, zarzucając w niej zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie art. 207 § 5 k.p.a. w związku z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 109, poz. 170). Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wniósł o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu -Ośrodkowi Zamiejscowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Rozpatrując rewizję nadzwyczajną, Sąd Najwyższy uznał, że jest ona w pełni uzasadniona, gdyż zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa. Z przepisu art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 109, poz. 470 ze zm.) wynika, że ostateczne decyzje, wydane w ogólnym postępowaniu administracyjnym z zastosowaniem przepisu prawnego, który w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jako sprzeczny z Konstytucją lub aktem ustawodawczym, został zmieniony bądź uchylony w części lub

całości "uznaje się za nieważne w trybie i na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego w części dotyczącej stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnych". Powyższa norma prawna ma - zdaniem Sądu Najwyższego - charakter bezwzględnie wiążącej dla organów orzekających w sprawach administracyjnych. Nakłada ona obowiązek nie tylko na właściwy organ wyższego stopnia stwierdzenia nieważności ostatecznej decyzji administracyjnej w postępowaniu administracyjnym wszczętym z urzędu lub na żądanie strony na skutek wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 156 i art 157 k.p.a.), ale również na sąd administracyjny w toku kontroli zgodności z prawem ostatecznej decyzji administracyjnej na skutek skargi w postępowaniu sądowoadministracyjnym (art. 207 § 3 k.p.a.). W sprawie niniejszej w zaskarżonym rewizją nadzwyczajną wyroku, Naczelny Sąd Administracyjny nie zastosował się do dyspozycji wynikającej z art. 31 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Zaskarżona bowiem decyzja administracyjna została wydana na podstawie § 20 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 1990 r., który orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 1994 r., K 7/93 (OTK 1994 cz. I poz. 5) został uznany za niezgodny z ustawą i Konstytucją oraz utracił moc obowiązującą na skutek obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 1994 r. (Dz. U. Nr 76, poz. 348).

Sąd Najwyższy podziela pogląd Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, wyrażony w rewizji nadzwyczajnej, że dla ustalenia nieważności ostatecznej decyzji wydanej w ogólnym postępowaniu administracyjnym nie jest istotne, że w momencie jej wydania, uchylony później przepis obowiązywał, choć był obarczony wadą niezgodności z aktem ustawodawczym i Konstytucją. Na podstawie takiego wadliwego przepisu wydana decyzja administracyjna nie może nadal obowiązywać. Skutki prawne w stosunku do wydanych decyzji z zastosowaniem wadliwego przepisu prawnego powstają *ex tunc*, a zatem mają bezwzględny charakter i działają wstecz. Nie jest zatem trafny pogląd wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, aprobujący stanowisko organów celnych orzekających o opłacie manipulacyjnej dodatkowej, za niewykonanie obowiązków, związanych ze zgłoszeniem celnym na podstawie wadliwego przepisu § 20 cyt. rozporządzenia za zasadne. Zaskarżona decyzja ostateczna i poprzedzająca ją decyzja organu I instancji w istocie rażąco narusza prawo i podlegają z mocy art. 31 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym stwierdzeniu nieważności, czego Naczelny Sąd Administracyjny nie uczynił. Dlatego Sąd Najwyższy uwzględniając rewizję nadzwyczajną na zasadzie art. 422 § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

=====